

ליקוטים מאסתר רבה¹

פתיחתאות א-ד

"ויהי בימי אחשורוש", רב פתח: "והיו חייך תלואים לך מנגד" (דברים כח).² רבנן אמרי: ... זה שהוא לוקח חטים לשנה, "ופחדת לילה ויומם" - זה שהוא לוקח חטין מן הסידקי, "ולא תאמין בחיידך" - זה שהוא לוקח לו מן הפלטר.³ ור' ברכיה אמר: "והיו חייך תלואים לך" - זה שהוא לוקח לו חטים לשלש שנים, "ופחדת לילה ויומם" - זה שהוא לוקח לו חטים לשנה, "ולא תאמין בחיידך" - זה שהוא לוקח לו חטים מן הסידקי.⁴

... "והיו חייך תלואים לך מנגד" ... רב פתר קרייה בהמן, "והיו חייך תלואים לך מנגד", מעת לעת מהסרת טבעת, "ופחדת לילה ויומם", בשעה שהכתבים פורחין, "ולא תאמין בחיידך", להיות עתידי ליום הזה.⁵

... "בבקר תאמר מי יתן ערב", בבוקרה של בבל תאמר מי יתן ערבה, בבוקרה של מדי תאמר מי יתן ערבה, בבוקרה של יון תאמר מי יתן ערבה, בבוקרה של אדום תאמר מי יתן ערבה, דבר אחר: "בבקר תאמר מי יתן ערב", בבוקרה של בבל תאמר מי יתן ערבה של מדי, ובבוקרה של מדי תאמר מי יתן ערבה של יון, ובבוקרה של יון תאמר מי יתן ערבה של אדום. למה? מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה.⁶

... "והשיבך ה' מצרים באניות", א"ר יצחק: באניות, בעניות ממעשים טובים, ולמה למצרים? שכיעור ורע יש לעבד כשהוא חוזר לרבו הראשון ...⁷

"ואין קונה" ... רב אמר: ע"י שלא הקניתם דברי הברית שאין בכס מי קונה דברי חמשה ספרי תורה ... ר' יצחק אמר: לעבדים ולשפחות אי אתם נקנין, אבל אתם נקנין להשמיד להרוג ולאבד, שכן אסתר אומרת לאחשורוש: "ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו וגו'", שכן כתב לנו משה רבינו בתורה: "והתמכרתם שם לאויביכם לעבדים ולשפחות ואין קונה" שמא להשמיד להרוג ולאבד? כיון שראו הכל, התחילו צווחין: ווי ויהי ווי שהיה בימי אחשורוש.⁸

שמואל פתח: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם" (ויקרא כ"ו). לא מאסתים בבבל, ולא געלתים במדי, לכלותם ביון להפר בריתי אתם במלכות הרשעה, כי

¹ מתוך מבוא למדרשים שכתבה ענת עבור מחלקי המים: "מדרש אסתר רבה הוא מדרש אגדה פרשני למגילת אסתר. המדרש מורכב משני חלקים אשר נוצרו, ככל הנראה, בזמנים שונים. החלק הראשון של המדרש (פרשות א-ו) קדום יותר ומתוארך למאה ה-6 לספירה וחובר בארץ ישראל. החלק השני (פרשות ז-י) מתוארך למאה ה-11 ואיחודם של שני החלקים למדרש אחד התרחש, ככל הנראה, במאה ה-12 או ה-13. מדרש אסתר רבה נקרא בכתבי היד של המדרש 'מדרש אחשורוש' או 'אגדת אחשורוש'. בדפוסים הוא מכונה גם 'מדרש אסתר' או 'מדרש מגילת אסתר'. נראה ששמו הנוכחי 'אסתר רבה', בא משעה שנכרך יחד עם שאר מדרשי רבה על התורה והמגילות. את המבוא המלא על מדרש אסתר רבה ניתן לקבל ממחלקי המים ובאתר [מחלקי המים](#).

² המדרש פותח בפסוקים המסיימים את התוכחה של פרשת כי תבא (דברים פרק כח) המסמלים את הקיום הארעי שבגולה. עם ישראל ללא ארץ ושלטון משלו וכולו תלוי בחסדי אומות העולם: "והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיידך: בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה: והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרת: לך לא תסיף עוד לראתה והתמפרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה". הסיום מתקשר כמובן עם דברי אסתר במגילה: "כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין הצר שיה גנזק המלך" (אסתר ז ד), כפי שנראה להלן. משמע, קורה לנו אפילו גרוע מתוכחת משה (להוציא הירידה למצרים). גם אם המדרש איננו ארץ ישראלי במקורו, הוא משקף רוח "ארץ ישראלית", הרואה את הקיום בגלות דבר זמני וארעי וגם כאשר בסוף יש ליהודים "רווח והצלה" אין אלו אלא זמניים ויחמר שוב עשוי הגלגל להתהפך. ראה שני ההסברים של חז"ל (מגילה יד ע"א) מדוע לא אומרים הלל בפורים: משום שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ ומשום שלא יצאנו מעבדות לחרות שהרי "עדיין עבדי אחשורוש אנחנו" (והוא כידוע יכול לשנות דעתו בכל רגע).

³ פלטר הוא חנות לחם שאופה ומוכרת לחם טרי בכמויות קטנות, סידקי הוא קמעונאי שקונים אצלו מצרכים יסודיים יותר.

⁴ ועל מי שלוקח פת מהפלטר אין ר' ברכיה מדבר בכלל, כי "לא דברה תורה במתים". ראה שם במדרש. לפי ר' ברכיה אפילו מי שיש לו חטים לשלוש שנים (לקוח משנת שמיטה ויובל ברצף? ראה ויקרא כה כא: "וְעִשְׂתָּ אֶת הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים") חיינו תלויים לו מנגד. כל כך למה? מה יותר טוב מאוכל לשלוש שנים? אומרים הפרשנים: מי שיש לו קרקע. מי שיכול לגדל תבואה כל שנה. ראה מסכת יבמות סג ע"א: "כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם". וזה יכול להיות רק בארץ ישראל שם הבעלות על הקרקע היא נחלה סופית וקיימת.

⁵ ומנגד, מצאנו שהסרת הטבעת מידו של אחשורוש ונתינתה להמן, היינו הרשות לעשות ביהודים כרצונו, היא שגרמה להם לעשות תשובה יותר מכל דברי הנביאים שנאמרו לעם ישראל ביושבו על אדמתו. ראה מסכת מגילה יד ע"א: "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב".

⁶ ועל בוקרה של אדום אין הדרשן מדבר. משום שהוא לא רואה את סופה? האם אפשר ללמוד מכאן משהו על זמנו של המדרש? אם היה זה מדרש מאוחר יכול היה לסיים: ובבוקרה של אדום תאמר מי יתן ערבה של ישמעאל. ובבוקרה של ישמעאל ...

⁷ אפשר שזהו מדרש כללי על החזרה הכעורה למצרים שמקורו בעניין אחר (זו גם אחת מהמגבלות של המלך: לא ירבה לו נשים ולא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה (דברים יז טז)). אך ההקשר כאן מעמיד באור חיובי-מה את גלות בבל, לימים פזורה מפוארת בתולדות עם ישראל, שלפחות לא חזרו למצרים. ושוב אנו במסכת מגילה הל"ל: "אכתי עבדי אחשורוש אנן", אבל לפחות לא עבדי פרעה. הלל בפורים לא נאמר, אבל בפסח כן (באמת, איך ישבו יהודי מצרים, בראשם גדול ישראל הרמב"ם וקראו את ההגדה בליל הסדר?).

⁸ ובהמשך שם מדרשים רבים על ה"וי" של "ויהי בימי אחשורוש" שמלך חנף היה, שביטל את מלאכת בנין בית המקדש שכורש קודמו נתן רשות לבנותו, ששנתן רשות להמן לקעקע ביצתן של ישראל ועוד. ראש למדרשי ה"ויהי" הוא בראשית רבה מג. "ויהי בימי אמרפל", ויקרא רבה יא "ויהי ביום השמיני" ואחריהם רות רבה א "ויהי בימי שפוט השופטים ועוד.

אני ה' אלהיהם לעתיד לבא, תני ר' חייא: לא מאסתים בימי אספסיאנוס, ולא געלתים בימי טרקוויוס, לכלותם בימי המן, להפר בריתי אתם בימי רומיים, כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג.⁹

פתיחתא ז

ר' לוי פתח: "ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם" (במדבר לג). מדבר בשאול, בשעה שאמר לו שמואל: (שמואל א טו) עתה לך והכית את עמלק, אמר ליה (שמואל לשאול): הלכת זכאי ובאת חיב וחסת עליו, שנאמר: "ויחמול שאול והעם על אגג" (שם), והנה צמח מתקיים ממנו שהוא עושה לכם דברים קשים "לשיכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם" (במדבר לג נה). ואיזה זה? זה המן שאמר להשמיד להרוג ולאבד, וכיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש.¹⁰

פרשה א סימן טו

א"ר שמואל בר אימי: ארבעה דברים טובים היו באותו האיש. עשה שלש שנים בלא כתר ובלא כסא והמתין ארבע שנים עד שמצא אשה ההוגנת לו ולא היה עושה דבר עד שנמלך. א"ר פנחס: וכל מי שהיה עושה בו טובה היה כותבה, הדא הוא דכתיב: "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי וגו'".¹¹

פרשה ב סימן ד¹²

בר יוחנן בקש לעשות סעודה לגדולי רומי. היה שם ר' אליעזר בר' יוסי. אמר: נמלך בבן עירנו.¹³ בא אליו. אמר לו (ר' אליעזר לבר יוחנן): אם אתה רוצה לקרוא (לסעודה) עשרים איש, עשה (הכן מנות) לעשרים וחמישה. ואם אתה רוצה לקרוא לעשרים וחמישה – עשה לשלושים. הלך הוא (בר יוחנן) ועשה לעשרים וארבעה וקרא (הזמין) לעשרים וחמישה.¹⁴ נמצאו שהיו חסרים, מן המינים שהכינו, מעשה תבשיל אחד. יש מי שאומר: קנדס היה המאכל שהכין

⁹ וכן הוא במסכת מגילה דף יא עמוד א: "ויהי בימי אחשורוש. אמר רב: ווי והי. הדא דכתיב: והתמכרתם שם לאיבך לעבדים ולשפחות וגו'. ושמואל אמר: לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים - בימי יוונים, ולא געלתים - בימי אספסיאנוס, לכלותם - בימי המן, להפר בריתי אתם - בימי רומיים, כי אני ה' אלהיהם - בימי גוג ומגוג. במתניתא תנא: לא מאסתים - בימי כשדים, שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים - בימי יוונים, שהעמדתי להם שמעון הצדיק, וחשמונאי ובניו, ומתתיה כהן גדול, לכלתם - בימי המן, שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם, - בימי פרסיים, שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות, כי אני ה' אלהיהם - לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם". יש נחמא פורתא בגולה. יש רווח והצלה, אמנם זמניים, אבל יש. והחיים שם נמשכים עוד לפני החזרה לארץ ישראל. שים לב גם בפתחתא שלנו וגם בגמרא מגילה שהבאנו (שהם כנראה מקורות אחרים) שהמחלוקת היא בין רב ושמואל. שניהם אמוראים בבליים, שחיים לא סתם בגולה, אלא במחוזות סיפור מגילת אסתר. רב הוא ברוחו "ארץ ישראל" ואילו שמואל מוצא רווח והצלה בגולה. ואילו שני פרשות בתורה הם מצטטים? רב, את התוכחה של פרשת כי תבא ואילו שמואל את התוכחה של ספר ויקרא (פרשת בחוקותי). ראה שם בהבדל העצום איך כל תוכחה מסתיימת!

¹⁰ מכל ה"וי- ויהי", ויי זה מחזיר אותנו לקשר עם ארץ ישראל. עמלק מסמל את הנקלה והשפל שבאומות. זה שמזנב במחנה ונטפל לחלשים, זה שנלחם בישראל שפנו למדבר ולא נכנסו היישר לארץ ישראל על מנת להימנע ממלחמה (ראה דברינו **ולא נחם אלהים בפרשת בשלח**). לפיכך, הגם שבשבעת העמים לא תמיד קיימו ישראל את מצוות השמדתם (ראה דברינו **וקראת לשלום בפרשת שופטים**), בעמלק נצטוו לא לחמול. אין שלום עם עמלק. "שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות את בית הבחירה" (סנהדרין כ ע"ב). מצוות המלך, המסמל את הריבונות, ומחייבת עמלק הולכים ביחד והם תנאי מקדים לבניין המקדש. שאול וגם דוד, המלכים הראשונים, נלחמים מלחמת חרמה בעמלק. כך כשנכנסים לארץ. וכאשר ח"ח יוצאים, התנועה היא הפוכה: חורבן הבית, איבוד המלוכה והריבונות ואז גם עמלק קם עלינו. מי שלא השמיד וחמל בעת שהיה ריבון, יהיה בעצמו בסכנת "להשמיד להרוג ולאבד" בגלותו כשהוא נתון לחסדי מלכים הפכפכים ויועצים עמלקים רשעים שונאי ישראל. ראה בהמשך המדרש, פרשה ד סימן י: "ונשמע פתגם המלך – מלך מלכי המלכים הקב"ה שאמר בחכמתו: מוחה אמחה את זכר עמלק". ראה דברינו **אמחה או תמחה בפרשת זכור**. אם אתה לא תמחה, הקב"ה ימחה. אבל זה יהיה בגלות ותמיד זמני ולא בריבונות ובישיבת קבע בארץ.

¹¹ מדרשים רבים מדברים בגנות אחשורוש: שהיה הפכפך ("הרג את אשתו מפני אוהבו והרג אוהבו מפני אשתו"), שגרם כאב ראש לסביבתו ("כל מי שזוכרו חושש בראשו"), שביטל בנין בית המקדש, ששתה בכלי המקדש, שדרש להביא את ושתו לפניו ולפני כל רעיו כשהיא ערומה ("דעת סרוחה היתה לו"), שהיה כסיל וטיפש, שהיה מלך חנף ועוד. אבל כאן המדרש דווקא מדבר בשבחו של אחשורוש. עניין הכתר והכסא קשורים אמנם לרצונו להידמות לשלמה, לשבת על כסאו ולשים כתר בראשו, אך משעה שראה שאין לו יכולת לעשות זאת, ציווה לעשות לו כסא וכתר המתאימים לו והמתין שלוש שנים עד שאלה היו מוכנים ורק אז הכתיר עצמו וישב על כסא המלוכה. אולי יש כאן רמז לתקופה שבה נדרש אחשורוש לבסס את מלכותו. ראה במדרשים שם שלאחר שני מלכים חזקים ככורש ודריוש, ירש אחשורוש רק חצי ממלכה (127 מתוך 252 אפרכיות שכיסו אז את "כל העולם"). בנוסף, לא מיהר אחשורוש לקחת מלכה חדשה, הרבה להתיעץ (וכבר הערנו פעם שלהימלך בא ממלך, רק מלך יכול להרשות לעצמו להימלך ולשנות את דעתו), וניהל רישום ותיעוד מסודר, בפרט של אלה שעשו לו טובה והקפיד, כך עולה מפסוקי המגילה עצמה, להחזיר טובה תחת טובה. הרי לנו כבר חמישה דברים טובים שעשה. ההמתנה ארבע שנים לבחירת והכתרת מלכה חדשה וההקפדה על רישום הטובה, הן שסייעו לאסתר ומרדכי. אז כנראה שאחשורוש לא היה כל-כך טיפש וגרוע כפי שהורגלנו לחשוב. האם המדרש "מתחשב" בשליטים שבתקופתו ומתייחס אליהם?

¹² הרשינו לעצמנו לתרגם את גוף המדרש לעברית בעזרת המדרש המבואר.

¹³ גם בר יוחנן שהיה יהודי עשיר ובעל קשרים עם השלטון ברומי וגם ר' אליעזר בר' יוסי היו בשליחות לרומא. כנראה בשתי שליחויות שונות, אבל הכירו מהארץ ונפגשו ברומא. בר יוחנן מתייעץ עם ר' אליעזר בר' יוסי באשר לסעודה שהוא מכין לחשובי רומא.

¹⁴ בשיטה הישראלית של תכנון חסר. יהיה בסדר, נסתדר כבר. משהו בטח לא יבוא.

ויש מי שאומר כַּפְּנָאִי.¹⁵ הביא זהב ונתן לפניו. לקח את הזהב והשליכו בפניו, אמר לו: וכי זהב אני אוכל? וכי את זהבך אני צריך? בא בעל הסעודה (בר יוחנן) אצל ר' אליעזר בר' יוסי וסיפר לו מה אירע. אמר לו (בר יוחנן ר' אליעזר): חייך רבי, לא היה ראוי לי שאומר לך החרפה שהייתה לי, שאילו מה שאמרת לי לעשות לא עשיתי.¹⁶ אלא בגלל כן אמרתי (ספרתי) לך: אם חדרי תורה גלה לכם הקב"ה או שמא חדרי סעודה? אמר לו: הן, אף חדרי סעודה גילה לנו. אמר לו: מנין לך? אמר לו מדוד, שכתוב: "ויבא אבנר אל דוד ועמו עשרים אנשים ויעש דוד לאבנר ולאנשים אשר אתו משתה" (שמואל ב ג). "ויעש משתה" אין כתיב כאן, אלא: "ולאנשים אשר אתו משתה". אבל כאן, יום אחרון כיום ראשון.¹⁷

פרשה ב סימן יד

"לעשות כרצון איש ואיש" - אמר לו הקב"ה: אני איני יוצא מידי בריותי ואתה מבקש לעשות כרצון איש ואיש? בנוהג שבעולם, שני בני אדם מבקשים לישא אשה אחת, יכולה היא להנשא לשניהם? אלא או לזה או לזה. וכן שתי ספינות שהיו עולות בלימן, אחת מבקשת רוח צפונית ואחת מבקשת רוח דרומית, יכולה היא הרוח אחת להנהיג את שתיהן כאחת? אלא או לזו או לזו.¹⁸ למחר שני בני אדם באים לפניך בדיון, איש יהודי ואיש צר ואויב, יכול אתה לצאת ידי שניהם? אלא שאתה מרומם לזה וצולב לזה.¹⁹

פרשה ו סימן א

"אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת" (תהלים קו). נמנו בעליית ר' טרפון ואמרו: איזה הוא שעושה צדקה בכל עת? אם תאמר אלו סופרים ומשנים, אינן לא אוכלים ולא שותין ולא ישנים? אלא אלו כותבי תפילין ומזוזות, אינן לא אוכלים ולא שותין ולא ישנים? אלא איזהו עושה צדקה בכל עת? הוי אומר זה המגדל יתום בתוך ביתו ... בא ר' אלעזר המודעי ולימד: לא דברה תורה אלא מתוך פרוסה שאוכלה בתוך ביתו. דבר אחר: "אשרי שומרי משפט" זה מרדכי, "עושה צדקה בכל עת" שגדל יתומה בתוך ביתו. אמר דוד לפני הקב"ה: רבש"ע, זכרני ה' ברצון עמך, בשעה שתעשה תשועה לישראל ע"י מרדכי ואסתר בשעה שבקש המן להשמיד את ישראל ושקל עשרת אלפים ככר כסף ע"י עושה מלאכת אחשורוש ...²⁰

¹⁵ קנדס הוא קנרס (ארטישוק) וכפנאי הם תמרים מסוג ירוד. לכל הדעות, לא היו שם איפוא מנות מהודרות, בר יוחנן התקמצן על מאכלים פשוטים, אבל האורחים כולם באו וכולם אכלו לתיאבון והאחרון שבא ביקש לאכול ולא נמצאה לו מנה ובר יוחנן התבייש בכך שנמצאה סעודתו חסרה וביקש לפייס את האורח הפגוע, ה-25.

¹⁶ לא סתם בשביל לספר לך את המקרה המביש שקרה לי, באתי. באתי בגלל דבר אחר, בשביל לשאול אותך איך ידעת שכך יקרה. מאיפה המומחיות של חז"ל בענייני סעודה?

¹⁷ בסוף מתברר שכל הסיפור הזה לא בא (רק) לספר לנו את גדולתם של חכמי ישראל שמבינים "בחדרי סעודה" כבחדרי תורה (שהרי הכל רמוז בתורה), אלא את גדולתו של אחשורוש שעשה משתה מאה ושמונים יום ולא פחת ממשתה זה מיום אחד לרעהו. משתה היום האחרון - כיום הראשון. וכך כל מאה ושמונים הימים! ראה בהמשך המדרש שם שחוש ממאה ושמונים ימים אלה, באו בסוף עוד שבעה ימים לסיים. וראה שם גם מה יאמרו היהודים לקב"ה בעולם האמת אם סעודתו תהיה כמו זו של אחשורוש ולא יותר טובה ממנה: "ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים וגו', משתה שבעת ימים. רב ושמואל, חד אמר שבעה חוץ ממאה ושמונים, ושמואל אמר שבעה עם מאה ושמונים ... אמר רב חנינא בר עטל: יהודים היו שם באותה סעודה, אמר לון אותו רשע: יכול אלוהיכון עתיד דעביד לכון יותר מכן? אמרו לו: (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה. אם כסעודה זו הוא עושה לנו אנו אומרים לו כבר אכלנוה על שלחנו של אחשורוש". אחשורוש כביכול כופה על הקב"ה להגדיל את השפע והטוב הצפוי לצדיקים בעולם הבא. כל תוספת עושר בעולם הזה ע"י שרים ושועים מאומות העולם, כאילו כופה על הקב"ה להגדיל את השכר לצדיקים לעתיד לבוא.

¹⁸ אשה לא יכולה להינשא לשני גברים ורוח לא יכולה להיות צפון-דרומית, אבל דווקא בענייני נישואין וחתונות, ומצווה לשמח חתן ולשבח את כלתו, יש מצווה "לעשות רצון איש ואיש". ראה מסכת כתובות דף יז עמוד א: "מכאן אמרו חכמים: לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות" ופירוש רש"י שם: "לעשות לאיש ואיש כרצונו".

¹⁹ מגילת אסתר היא, כידוע "הסתר פנים". כל כולה מספרת אירועים ארציים ואנושיים בדרך הטבע והאנושי. מעטים הרמזים לקיומה של השגחה עליונה, משהו מעבר למה שענייני בשר ודם רואות ביום יום. אחד מהם הוא הפסוק: "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר". אחרים הם דרשות חז"ל מתי "מלך" במגילה הוא אחשורוש ומתי הוא רמז למלך מלכי המלכים הקב"ה ("כל מקום שנאמר במגלה זו למלך אחשורוש במלך אחשורוש הכתוב מדבר, וכל מקום שנאמר למלך סתם משמש קדש וחול" - אסתר רבה ג י). כאן "גוער" הקב"ה באחשורוש על שהוא מנסה להתחכם על חוקי הבריאה והטבע האנושי ומנסה לעשות דברים שכביכול הקב"ה עצמו אינו יכול לעשות ורק לעתיד לבוא יקרו. ראה סיום המדרש שם: "ר' הונא בשם ר' בנימין בר לוי אמר לפי שבעוה"ז בזמן שרוח צפונית מנשבת אין רוח דרומית מנשבת, ובזמן שרוח דרומית מנשבת אין רוח צפונית מנשבת, אבל לעתיד לבא בקיבוץ גלויות אמר הקב"ה אני מביא רוח אורגסטס לעולם ששתי רוחות משמשות בו הה"ד (ישעיה מ"ג) אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ. מי הוא זה שעושה רצון יראיו? זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם". האם זו גנות לאחשורוש או שמא דווקא שבח? מה רע במלך שמנסה לרצות את נתיניו? מרדכי בסוף המגילה זכה להיות רצוי "לרוב אחיר", לא לכולם. לדעתנו, ניתן להבר מדרש זה עם המדרש הקודם על השתה שעשה אחשורוש שהיה בקי "בחדרי סעודה" ולראות בו דבר חיובי, כולל הקשר שכבר ראינו במספר מקומות בין מלכות ארעא ומלכות רקיעא (ראה דברינו [לחלוק כבוד למלכות](#) בפרשת וארא).

²⁰ הכף שהכריעה את הכף הכבדה של המן ששקל בה עשרת אלפים כיכר כסף להשמיד את היהודים, היא הכף של צדקה של "מתנות לאביונים" וצדקה כל השנה, שישראל עושים זה עם זה ועם אומות העולם. ואין לך צדקה גדולה ממי שגם מוכן להכניס את העני לביתו לסעוד על שולחנו, שלא לדבר על מי שמוכן להלין אותו בביתו ולהיות לו משפחה אומנת. הגם שמרדכי היה דודה של אסתר.

²¹ דילגנו על מדרשי היין והשיכורים שבאסתר רבה פרשה ה (שמקורם בויקרא רבה פרשת שמיני), דילגנו גם על מדרשים יפים רבים אחרים ועם הקוראים הסליחה. את מדרשי היין השארנו שישביחו עוד קצת ובעזרת השם נשאבם מחבית יין המשומר במועד זה בשנה האחרת. מי שקצרה רוחו וחושש שמא יקה יינו, יעיין באסתר רבה וויקרא רבה במקורות שם, לאחר שיפוג יינו.